

همایش نیم روزه ترجمه متون دینی، نگاه‌ها، آسیب‌ها و نیازها

شده ترجمه متون دینی: مزایا و کمالات، ضرورتها، مشکلات و نیازها

The Half-day Symposium For The Translation of Religious Texts Purposes Disadvantages and Necessities

ترجمه متون دینی: گامی استی‌ها

گفت‌وگوهای اختصاصی در حاشیه همایش ترجمه متون دینی

مسابقه همایش‌های علمی در ایران نشان داده است که آنچه در حواشی و جوانب این نشست‌ها می‌گذرد، نگاه‌ها ساز تر و شنیدنی‌تر از اصل همایش است؛ چرا که به دلیل عواملی چون برنامه‌ریزی قبلی، کمبود زمان و احیاناً مصالح موجود، سخنانی ناگفته می‌ماند. گزارشی حاضر از گفت‌وگوهای پستی که در حاشیه همایش ترجمه متون دینی انجام شده‌است، شاید از همین قبیل باشد.

ترجمه دینی، فاقد مدیریت علمی و نیروی انسانی است.

د. نجفعلی میرزایی، مدیر مرکز «الحضاره» انجمنه الفکر الاسلامی، در این گفت‌وگو، مدیریت علمی، مترکز را مایع پیشبرد فعالیت‌های مترجمه این اعلام کرده و افزود: «اگر به دنبال پیشرفت در این زمینه هستیم، باید سیاست‌ها و راهکارهای مناسب را از نظر کارشناسی اتخاذ کنیم».

د. نجفعلی میرزایی در حاشیه همایش ترجمه متون دینی کار کرده‌ها و آسیب‌ها و بایسته‌ها سازمان دمی و نظارت شبکه‌های

مترجمان را از مهم‌ترین نیازهای بخش ترجمه متون دینی دانسته «هرگز برای نشست‌های تخصصی، تقویت گروه‌های ترجمه در مؤسسات علمی و تربیت نیروی انسانی متخصص می‌تواند ترجمه متون دینی را از وضعیت موجود نجات دهد». وی با بیان اینکه نیاز به تأسیس بانک اطلاعات متون دینی، به شدت احساس می‌شود تصریح کرد: «نبوه بانک اطلاعات، منابع و امکانات مورد نیاز مترجمان، به ترجمه متون دینی آسیب جدی رسانده است».

وی نبود اهداف راهبردی و نبود پیش‌بینی در ایران را از آسیب‌های ترجمه متون دینی برشمرد و خاطرنشان کرد: «اگر می‌خواهیم در زمینه ترجمه، پیشرفت داشته باشیم، باید نگاه خود را نسبت به ترجمه تغییر دهیم و به سمت ترجمه علمی پیش برویم».

مدیر مرکز توسعه اندیشه تمدن اسلام در لبنان افزود: «امروز در حوزه‌های علمی و مؤسسات علمی، ترجمه، کاری تخصصی و علمی تلقی نمی‌شود و بیشتر به عنوان یک کار تبلیغی از آن است. نتایج می‌شود». وی تدوین شیوه‌نامه را یک کار درجه دوم ارزیابی و تأکید کرد: «مهران بسیار عمیق‌تر از این است و ابتدا باید محدودیت نیروی انسانی متخصص برطرف شود و تألیف ویژه‌نامه تخصصی علوم دینی صورت گیرد و در مراحل

پسند شیوه‌نامه تدوین شود».

بانک اطلاعات مترجمان متون دینی

محمد م. برادی - مدیر گروه ترجمه پژوهشکده علوم حدیث - ضمن اشاره به دلایل لزوم تشکیل بانک اطلاعات گفت: ترجمه به متون دینی باید در جهت پاسخگویی به نیازهای مخاطبان در داخل و خارج از کشور باشد».

برادی، نیاز به شناسایی کتاب‌هایی که باید ترجمه شوند را از دیگر ضروریات تأسیس بانک اطلاعات برشمرد و خاطر نشان کرد: «ما توجه به اینکه منابع متفاوتی برای ترجمه وجود دارند و هر مترجمی نمی‌تواند در تمام بخش‌ها فعالیت داشته باشد، نیاز به تربیت مترجمه با گرایش‌های مختلف احساس می‌شود».

وی، تبادل افکار، استفاده از تجربیات و هیأت‌اندیشی مترجمان را از نکات مثبت تشکیل کانون و انجمن مترجمان عنوان و تصریح کرد: «چون ترجمه در بخش پژوهش، جایگاه مشخص ندارد، مؤسسات علمی تصور می‌کنند که این فعالیت فقط بر اساس علائق شخصی صورت می‌گیرد و تمرکزی در این زمینه وجود ندارد که با تأسیس کانون می‌توانیم این نواقص را برطرف کنیم».

وی تدوین شیوه‌نامه ترجمه و چهار چوب‌بندی فعالیت مترجمان را حائز اهمیت اعلام کرد و افزود: «برای تعیین قلمرو ترجمه و تعیین متخصصان، نیاز به یک چهار چوب مشخص و هدفمند داریم». برادی تأکید کرد: «ما توجه به اینکه در متون دینی اصطلاحات و بی‌سزای وجود دارد که باید در رابطه با آنها اطلاعات عمیق و دقیقی داشته باشیم و نیاز شدت به شناخت همه‌جانبه وجود دارد و اگر این شناخت صورت نگیرد، امکان دارد مطالب دستکاری یا تحریف شود. باید یک اصطلاح‌نامه تخصصی تدوین شود».

مدیر گروه ترجمه پژوهشکده علوم حدیث ضمن اشاره به فعالیت‌های مؤسسه دارالحدیث در این زمینه گفت: «پژوهشکده مؤسسه دارالحدیث در حال جمع‌آوری اطلاعات و ارزیابی با مؤسسات مختلف برای تأسیس بانک اطلاعات علوم دینی است».

افزایش همایش گرایش‌های مختلف به حیاتی دین اسلام
حجت‌الاسلام حیدری، مدیر گروه قرآن و حدیث مؤسسه عالی بنت‌الهدی صدر گفت: «بعد از انقلاب اسلامی ایران و پیروزی حزب‌الله لبنان، توجه به اسلام و مباحث دینی افزایش یافته که این رسالت مترجمان دینی را برای تأمین نیاز مخاطبان جدید، سنگین‌تر کرده است».

حجت‌الاسلام حیدری، با اشاره به اینکه عدم تسلط مترجمان به زبان مقصد یا مبدا از کلاسی‌های بخش ترجمه دینی است. افزود: «از دیگر کلاسی‌های این بخش، به‌روز بودن اطلاعات و مقالات است که با توجه به حساسیت بالایی که وجود دارد، باید این نقش هر چه زودتر برطرف شود».

وی کار مولاری مؤسسات مختلف در این زمینه را منفی ارزیابی و خاطرنشان کرد: «یک مؤسسه باید متولی امر ترجمه شود و برای وحدت روش یک اسامی نامه یا این نامه تدوین شود».

سیاست‌زدگی، عامل عقب‌ماندگی ما در ترجمه است

خودسرانه عنوان و خاطرنشان کرد: «هدف فعالیت مترجمان را سامان دهی و جهت‌دهی کرد و منابع و امکانات لازم را نیز برآورد. آنها قرار داد، وی افزود: «تدوین یک شیوه‌نامه تخصصی می‌تواند بهترین کمک را به سامان‌دهی فعالیت مترجمان کند».

ترجمه، نیازمند مباحث نظری است

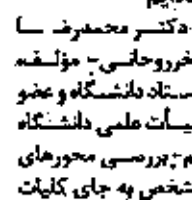
احمد شهزادی پژوهشگر علوم دینی - ضرورت بحث‌های نظری ترجمه را از راهکارهای مباحث ترجمه دانست و گفت: «بحث‌های نظری در ترجمه مترجمان را با راهکارهای نو آشنا می‌کند؛ همچنین ضمن رفع نواقص ترجمه متون، باعث شکل‌گیری تبادل افکار و آرا می‌شود».

مترجم هراهنمای ترجمه موشق کتب مقدس، دستورنامه «پاتیکان» با اشاره به تاثیر این گونه دستورها در انجام بخشیدن به فعالیت‌های ترجمه متون دینی، اظهار داشت: «در این گونه هماهنگی‌ها، مترجمان از فعالیت یکدیگر به مطلع می‌شوند و از آفتاب‌هایی (آسیب‌هایی) که ترجمه به آن دچار شده است، آگاهی می‌یابند. همچنین به ارزیابی عملکرد خود می‌پردازند و در این ارزیابی، از نواقصی که در ترجمه متون دینی به وجود می‌آید، آگاه می‌شوند و اثر آن بر هیز می‌کنند».

وی تأسیس کانون ترجمه را دفاع از حقوق ملی و معنوی مترجمان دانست و تصریح کرد: «این کانون می‌تواند گام مؤثری در جهت آرزوی مترجمان جوان بردارد تا آگاهی به فعالیت پیدا کنند». وی همچنین پایگاه اطلاع‌رسانی را از فعالیت‌های کانون در جهت ترجمه دانست.

احمد شهزادی، در خصوص ضرورت تدوین شیوه‌نامه ترجمه گفت: «در این نشست‌ها می‌توان به یک گروه از مترجمان متخصص را جذب کرد تا بتوانند آیین‌نامه‌های برای یادگیری روش ترجمه به صورت یک مجموعه با کیفیت تدوین کنند و انتشار دهند». وی خصوصیات این آیین‌نامه را کلاسی خطای مترجمان دانست و افزود: «دنیای مسجحت، برای ترجمه متون دینی دارای یک شیوه‌نامه مرجع است که برای ترجمه به آن رجوع می‌کنند». این متخصص ترجمه متون دینی، فعالیت‌های علاقه‌مندان مباحث ترجمه متون دینی را که ارزیابی کرد و افزود: «علاقه‌مندان در این حوزه، به دلیل موانع و سختی‌ها مایوس می‌شوند و باید در این زمینه، پویایی فکری انجام گیرد».

نظریه پردازی فکری در راه

دکتر محمدرضا خوروجانی - مؤلفه هیات علمی دانشگاه قم - بررسی محورهای مترجمان را از راهکارهای مباحث ترجمه دانست و گفت: «ترجمه متون دینی، طیف وسیعی را در بر می‌گیرد، توجه به مفصلیات تئوریک و جزئیات ترجمه می‌تواند گام مؤثری در جهت بهبود وضعیت ترجمه متون دینی باشد». وی با اشاره به مشکلات ترجمه کتب خاص در یک اثر اظهار داشت: «اروپا نظر به پردازی را یکی از ارکان اساسی ترجمه متون می‌داند، در حالی که ما نظریه ایجاد نکرده‌ایم اما به‌طور بالقوه امکان ایجاد آن هست».

این صاحب‌نظر ترجمه متون دینی، تأسیس دانشکده ترجمه متون را از ضرورت‌های

این حوزه بر شمرده و تصریح کرد: «یکی از بزرگ‌ترین نواقص ترجمه متون دینی، عدم رعایت ظواهر آکادمیک و علمی ترجمه متون دینی است که در صورت تأسیس چنین دانشگاهی، می‌توان ترجمه را از حالت بدلیغی خارج و روح تفکر و بینش دینی را به‌که از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار متون دینی است - همراه با ترجمه به مخاطبین انتقال داد».

ایزای ترجمه متون دینی، نمی‌توان شیوه‌نامه نوشت

محمد ابوالقاسم حسینی ژرفا - مترجم متون دینی - ترجمه را امری آفرینش‌گر و خلاق دانست و تصریح کرد: «برای مباحث فنی و صورتی می‌توان از شیوه‌نامه متون استفاده کرد اما برای ترجمه متون دینی، شیوه‌نامه کاربردی نخواهد داشت».

مترجم مجموعه «الفدیر» متون دینی را به آخسته متون مقدس و متون حاوی مفاهیم و آموزه‌های دینی بر شمرده و افزود: «متون دسته اول، مبنای باورها و اندیشه اسلامی است. در حالی که اهمیت متون دسته دوم شامل مجموعه کامل دستگاه تفکر اسلامی است». این مترجم متون دینی با اشاره به نیاز مترجمان به مرجع یا عنوان کانون ترجمه اظهار داشت: «مترجمان، با نشسته‌های منجم می‌توانند مراحل مباحث علمی و نظری را بگذرانند و نظام تئوری و مبانی ترجمه را مورد بررسی قرار دهند».

حسینی ژرفا استفاده از برای اسرار معانی را از آسیب‌های ترجمه متون دینی عنوان کرد و گفت: «مبدأ است با بزرگ‌زاری چنین نشست‌هایی بلایی که بر سر ویرایش آمده بر سر ترجمه نباید».

ترجمه تفسیری متون دینی

هشکل جدی نبود یک حرکت است برای انتقال معارف و متون به زبان‌های دیگر است». محمد کاظم رحمان‌ستایش مسئول گروه رجال در پژوهشکده علوم حدیث، با اشاره به فعالیت پژوهشکده‌ها در دوره پس از انقلاب، تصریح کرد: «در بخش‌های زیادی پیشرفت صورت گرفته است اما شکل جدی پس از امانت‌داری و ظهور تولیدات عدم انتقال به خارج از مرزهاست. وی مخاطب‌شناسی با استفاده از سبک‌نگاری را از راهکارهای حوزه ترجمه دانست و گفت: «فعالیت انجمن‌های تخصصی علمی و گروه‌ها، آموزش ترجمه به صورت رسمی و پژوهش مداوم در حوزه ترجمه در فعالیت‌های ترجمه متون دینی تأثیرگذار است».

وی بر ضرورت تدوین شیوه‌نامه ترجمه تأکید کرد و افزود: «معمولاً ترجمه متون دینی بر اساس تجربیات مترجم صورت می‌گیرد، در حالی که تدوین یک فرهنگ‌نامه از اصطلاحات متون دینی کمک شایانی به بالا بردن کیفیت ترجمه خواهد کرد».

رحمان‌ستایش، ارائه ترجمه متون دینی به صورت رشته دانشگاهی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری را از ضرورت‌های انجام حوزه ترجمه متون دینی دانست. وی آشنایی مترجم با زبان مبدا و مقصد را کافی ندانست و اظهار داشت: «با آشنایی زبانی، نمی‌توان مفاهیم را منتقل کرد. مترجم برای انتقال مفاهیم، نیاز به فراگیری فهم مطالب دارد تا در حوزه متون دینی، ترجمه تفسیری

انجام شود. رشته ترجمه در تحصیلات تکمیلی

ترجمه، نیازمند وجه یک رشته آموزشی در سطح کارشناسی ارشد و دکتری است». حجت‌الاسلام مهدی مهریزی - رئیس پژوهشکده علوم و معارف حدیث - وجود یک رشته آموزشی ترجمه در سطح کارشناسی ارشد و دکتری را موجب رونق و پویایی ترجمه متون دینی بر شمرده و وی با اشاره به اهمیت مطالعات نظری، بحث‌های تئوری و عملی را از ضرورت‌های حوزه ترجمه متون دینی دانست. رئیس پژوهشکده علوم و معارف حدیث، کانون مترجمان متون دینی را کلاسی برای بهبود وضعیت ترجمه عنوان کرد و افزود: «در این کانون، می‌توان ضعف‌ها را مشخص و بررسی کرده همچنین حوزه‌های ناپه‌ورده مشخص می‌شوند».

مهریزی در خصوص تدوین شیوه‌نامه گفت: «در صورتی که اصطلاح‌نامه‌های چندزبانه و واژه‌های ترجمه متون دینی با رعایت اصول و قواعد مطرح و با کمک گروه کارشناسان تنظیم شود، می‌توان یک شیوه‌نامه تدوین کرد».

نیاز اساسی، تربیت مترجمان است

تصاریفان - مترجم متون دینی و مدیرمسئول نشریات و نشریات - سخنرانی و نظریه پردازی در حوزه ترجمه متون دینی را مهم ارزیابی کرد و اظهار داشت: «بحث‌های نظری موجب نظریه پردازی و آسیب‌شناسی می‌شود».

وی با اشاره به ضرورت پیگیری و تداوم این گونه نشست‌ها، حضور متخصصان ترجمه به صورت دوره‌ای افزود: «تا آنجا که مورد نیاز است، تأسیس یک دانشکده و فعالیت بیشتر مترجمان در این حوزه است».

این مترجم متون دینی، ندانستن مترجم را از کلاسی‌های حوزه ترجمه متون دینی بر شمرده

در زمینه ترجمه متون دینی، نیاز به کانون مترجمان است

شرف‌مهدوی مسئول معاونت امور بین‌الملل مؤسسه دارالحدیث - بر ضرورت ترجمه متون دینی تأکید کرد و افزود: «بحث‌های نظری می‌تواند دغدغه‌های ترجمه را در معرض شناسایی بررسی قرار دهد». وی اظهار داشت: «دین و قرآن برای هدایت همه مردم دنیا است و ترجمه، نقش بزرگی در شناخت باورها و اندیشه‌های اسلامی دارد».

مهدوی نبود تخصص در متون دینی و زبان مقصد را از مهم‌ترین کلاسی‌های این حوزه بر شمرده و گفت: «بحث‌های تخصصی دامنه محدودی دارد که اگر به روش‌های ترجمه پرداخته شود، می‌توان بعد از مدتی به یک جمع‌بندی در قالب شیوه‌نامه دست یافت».

وی تأسیس کانون ترجمه را گام مؤثری در جهت آموزش مترجمان جوان دانست و تصریح کرد: «ما در ترجمه متون دینی، صدها سال عقب هستیم که با تأسیس پژوهشکده و تولید نظر به می‌توان تا حدودی این خلأ را مرتفع کرد».

به کوشش روح‌الله مهجور

کتابخانه